

Sv. Ciril in Metod.

Po T. Smičiklasu priobčil *Lad. Ogorek*.

Leto 863. je usodepolno za zgodovino vzhodne Evrope — najbolj usodna pa je ta doba za nas Jugoslovane — Slovence, Hrvate, Srbe in Bolgare.

Takrat so bili nemirni časi.

V tem času se je ovil okolo glave našega naroda lep dehteč venec prosvete in napredka — najlepši roži v njem sta bila sv. Ciril in Metod.

Slovenski carji — Rastislav, Svatopluk in Kocel — so poslali l. 862. svoje poslane do carigradskega carja Mihajla III. s poročilom: „K nam so prišli mnogi učitelji, ki so bili krščeni od Italijanov, Nemcev in Grkov. Vsak izmed njih nas uči drugače v svojem, nam tujem, neumljivem jeziku. Mi Slovenci smo preprosti ljudje, pa nimamo nikogar, da bi nam povedal resnico na razumljiv način. Pošlji nam človeka, da nas nauči popolnoma vso resnico“. Carigradski car je na to poklical sv. Cirila in mu rekel: „Drugi ne bi mogel tega obaviti. Dam ti mnogo, mnogo darov. Vzemi svojega brata Metoda in pojdi k njim!“

Sv. Ciril in Metod sta vzela s seboj svete knjige — nekaj sta jih bila že spisala v slovenskem jeziku — car Mihajlo jim je dal cesarsko pismo in mnogo darov za slovenskega carja Rastislava. Vzela sta s seboj tudi koščice sv. Klementa in tako sta prišla leta 863. preko Bolgarije v naše slovensko-hrvaške kraje in v Velehrad, v prestolico Velike Morave. Z velikim veseljem je sprejel naš narod svoja blagovestnika in ljuba učitelja, novo življenje, nov duh, nova moč je prešinila vse slovenske kraje.

Čim več je raslo število učencev in čim bolj se je širil glas naših apostolov, tem jače se je množilo število njiju nemških sovražnikov. Nemški škofje in svečeniki so ju tožili v Rimu, da učita krivo vero. Sedaj je nastal boj za slovenski cerkveni ali bogoslužni jezik. Papež je takoj izpoznal resnico. Stopil je na stran sv. Cirila in Metoda, je potrdil svete slovenske knjige, posvetil sv. Cirila in Metoda za škofa, njiju učence pa za mašnike in dijakone. To se je zgodilo v Rimu dne 5. prosinca 868. Da se prizna

slovenski jezik po cerkvah vsega sveta, je ukazal papež opraviti sv. mašo v slovenskem jeziku obenem v peterih glavnih rimskih cerkvah. Škofovsko slovensko mašo je pel sv. Ciril in z njim dva rimska prelata.

V sredi največje slave, ko je videl popolne uspehe svojega velikega, plodonosnega življenja, je Ciril težko oboel in v dobi 42 let, dne 14. svečna l. 869., v Rimu umrl. Na smrtni postelji je prosil svojega brata Metoda, naj ne zapusti Slovanov, ampak naj nadaljuje med njimi širiti Kristusov nauk in slovansko prosveto. Ko je zvedel papež o smrti Cirilovi, je bil globoko ginjen in ga je ukazal zakopati s tako častjo, kakor se pokopujejo rimski papeži. A Metod bi bil rad nesel bratovo truplo domov, ker je bil obljubil materi, da ji gotovo prinese brata počivat v domačo solunsko slovensko zemljo. Proti temu je vstal ves Rim, rimsko duhovenstvo in rimsko ljudstvo sta prosila papeža, naj se pokoplje Ciril v Rimu. Na prošnjo papeževo se je Metod vdal, in Cirila so pokopali v cerkvi sv. Klementa poleg koščic tega svetnika. Cirilovo ime je ostalo vsem slovanskim narodom nebeška luč, ki jim razsvetljuje pot do večne Resnice. Cirilovo ime je Slovanom nebeško solnce, ki jim oznanjuje dan rešitve in svobode.

Ko sta bila Ciril in Metod v Rimu, so ta čas porabili Nemci. Z veliko močjo so napadli moravskega carja Rastislava in mu vso deželo osvojili, njega samega so vjeli in mu živemu izkopali oči. Slepega so potem zaprli v neznani nemški samostan, tako da je izginil za njim vsak sled. Lahko rečemo, da je car Rastislav umrl mučeniške smrti.

Prvenstvo med slovanskimi carji je prevzel sedaj car Kocel. Na poti, ko sta bila šla sv. brata v Rim, sta se ustavila pri njem. Takrat je čul prvič krščansko božjo službo v slovenskem jeziku, ki ga je tako prevzela, da je poslal po Metodu pismo na papeža, v katerem je prosil sv. stolico, naj mu pošlje slovenskega škofa za vso njegovo državo. Sedaj se je vračal k njemu Metod, obdan s papeževim varstvom.

Slaven je bil prihod Metodov v Kocelovo državo — ali sedaj so se začele zanj šele prave težave in bridkosti. Ošabni nemški škofje ga niso hoteli priznati za svojega tovariša — škofa. Besno sovraštvo jih je spravilo tako daleč, da so svetega moža ujeli, zaprli v temne ječe in dve leti po živinsko mučili. Metali so ga na tla, cele ure so ga puščali na dežju, na snegu in ledu; vlečli so ga v viharjih, mrzlih nočeh po blatu in snegu, bili so ga v lice in pretepali po telesu — vse, samo zato, da bi ga prisilili, da zataji slovensko katoliško cerkev in slovensko bogoslužje. A sveti mož ni bil izdajalec Kristusove cerkve! Vse je voljno prebil, samo da se zveličajo duše njegovih slovenskih ovčic. Končno je zvedel rimski papež o početju nemških škofov. S cerkvenimi kaznimi jih je prisilil, da so spustili svetega moža na svobodo. Sveti Metod je začel zopet delovati v Gospodovem slovenskem vinogradu.

Deloma sam, deloma po svojih učencih je Metod razširjal Kristusov nauk in slovensko bogoslužje tudi med Čehi, Poljaki, Hrvati, Srbi in Rusi. S tem je osvojil za Kristusa ves slovanski svet in je postal eden največjih oznanjevalcev evangelija. Njegov ugled je silno narastel v Rimu.

Zadnja leta je ogrenil sv. Metodu Viching. Zviti in hinavski Nemci so nagovorili vetrenjaka Svatopluka, da je ustanovil v Nitri latinsko škofijo in tam posadil za škofa Vichinga. Papež je to nerad dovolil in samo pod pogojem, da mora Viching v vseh stvareh slušati Metoda.

Kmalu je pokazal brezvestni Viching svoj pravi značaj. Leta 881. je skoval papeževo krivo pismo, v katerem je stala sleparija, da je papež odstavil Metoda in da je postavil za pravega škofa samo Vichinga. Ali laž ima kratke noge. Takoj je prišlo papeževo pravo pismo, in Viching je ostal v sramoti. Le papeževa smrt je rešila Vichinga ostre cerkvene kazni.

Zadnja leta je preživel Metod na Velehradu, ljubljen in spoštovan od svojih učencev in vsega slovanskega naroda. Bil je velikan, zato je moral deliti usodo velikanov. Veliki papež Nikolaj I. in potem Gregor VII. sta tudi imela velike osnove, a morala sta pustiti začeto delo še nedovršeno. Tako je moral zapustiti tudi Metod ta svet, a je dobro znal, v kakovih viharjih mu je zapustiti slovensko cerkev. Leta 885. je zaprl za vselej svoje blage oči, njegova velika duša je pohitela v rajske višave, ki si jih je z mučeniškim življenjem tako zaslužil, da je prištet vrsti apostolov.

Car Svatopluk ni umel velikega Metoda. Precej je dopustil, da je stopil Viching na čelo slovenski cerkvi. Tako je prišel divji volk med krotko Kristusovo čredo. Prvo delo mu je bilo poloviti pravega naslednika sv. Metoda — škofa Gorazda in njegove tovariše, slovenske svečenike Klementa, Savo, Nauma, Angelarja . . . Vkovali so jih v železa, naložili na vozove in odpeljali črez meje. Bratje Hrvati in Bolgari so sprejeli z odprtimi rokami božje poslane. S tem jim je lepo narasla tudi posvetna moč. Velika Morava je pa vedno bolj in bolj propadala. Tla, na katerih je stala, so bila vroča zaradi neprestanih bojev med nemškim in slovanskem svetom.

Tega ni mogel umeti car Svatopluk, ker so mu Nemci s svojo hinavščino in zvijačo otemnili bistri slovanski um. Zato je propadla Velika Morava, ker je pustila Nemce v svojo hišo.

Poštarjev Milko.

Spisal *Kompoljski*.

Poštarjevi so najimovitejši v našem kraju. Imajo veliko posestvo in dve hiši. Ena hiša pa je še celo enonadstropna. Za hišama so hlevi, polni leporejene živine. V enem hlevu rezgečejo trije lahkonogi konji — če so doma namreč. Zakaj eden vozi pošto od kolodvora vsak dan dvakrat, druga dva pa morata obdelovati polje in voziti težke vozove, katerih se tudi nikdar ne zmanjka. Razen pošte imajo poštarjevi tudi prodajalnico in gostilnico. Kadar pride k nam kak tujec, se gotovo ustavi pri poštarjevih črez noč.